

Lieta C-58/24

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2024. gada 26. janvāris

Iesniedzējtiesa:

High Court (Īrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 21. decembris

Prasītāji:

NE

MY

HJ

XF

WB

UV

VK

JU

RJ

DZ

Atbildētāji:

An Bord Pleanála

Mājokļu, pašvaldību un mantojuma lietu ministrs

Īrija

Ģenerālprokurors

Persona, kas iestājusies lietā:

Drumakilla Limited

Pamattiesvedības priekšmets

Pārbaudes tiesā tiesvedība attiecībā uz tādas atkāpes atļaujas likumības apstrīdēšanu, kuras mērķis ir veicināt plānoto dzīvojamo ēku būvniecību un ar to saistītos darbus *Delgany*, Viklovas grāfistē, Īrijā.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.) 16. panta 1. punkta un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.) 11. panta, ciktāl tas attiecas uz šo tiesību normu, interpretēšanu.
- 2 Lūguma juridiskais pamats ir LESD 267. pants.

Prejudiciālie jautājumi

- 3 Ir uzdoti šādi pieci prejudiciālie jautājumi:

“1) Vai Direktīvas 2011/92 11. pants kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā noteikto principu par plašām iespējām vērsties tiesā jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja projektu Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, kura veikšanai nepieciešama attīstības piekrišana (“primārā piekrišana”), nevar īstenot, ja attīstītājs pirms tam nav saņēmis vēl vienu atļauju (“sekundārā piekrišana”), un ja iestāde, kuras kompetencē ir primārās piekrišanas piešķiršana šādam projektam, saglabā iespēju projekta ietekmi uz vidi izvērtēt stingrāk, nekā tas tika darīts saistībā ar sekundāro piekrišanu, šāda sekundārā piekrišana (ja tā ir piešķirta pirms primārās piekrišanas) ir uzskatāma par daļu no procedūras, kurā tiek sniegta piekrišana projekta attīstībai, citiem mērķiem kā vien saistībā ar apsveramo vai izvērtējamo jautājumu loku saskaņā ar Direktīvu 2011/92 vai nu vispārīgi, vai tad, ja sekundārā piekrišana ir lēmums, kas pieņemts saskaņā ar Direktīvas 92/43 16. panta 1. punktu un kas projekta attīstītājam atļauj atkāpties no piemērojamiem sugu aizsardzības pasākumiem, lai īstenotu projektu?”

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai Direktīvas 2011/92 11. pants kopsakarā Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā noteikto principu par plašām iespējām vērsties tiesā nozīmē to, ka valsts tiesību normas par dienu, no kuras sākas termiņš, lai apstrīdētu saskaņā ar Direktīvas 92/43 16. panta 1. punktu

pieņemta lēmuma (“sekundārā piekrišana”) spēkā esamību, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, ka šis termiņš sākas pirms attiecīgās attīstības piekrišanas (“primārā piekrišana”) piešķiršanas dienas vai nu vispārīgi, vai arī gadījumā, ja: i) attiecībā pret projektu veikta Direktīvas 92/43 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētā katra gadījuma pārbaude un/vai ii) nolemšana saskaņā ar 4. panta 5. punktu primārās piekrišanas sakarā tika veikta pēc tam, kad piešķirta sekundārā piekrišana, vai vienlaikus ar lēmumu par primāro piekrišanu, un/vai iii) tiesvedībā, kurā apstrīd sekundārās piekrišanas spēkā esamību, nav ietverts pamats, ar ko apstrīd attiecīgo primāro piekrišanu, atsaucoties uz apgalvoto sekundārās piekrišanas spēkā neesamību, un/vai iv) prasītājs nav iesniedzis pieteikumu par termiņa pagarinājumu, lai apstrīdētu sekundāro piekrišanu, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir nepieciešams novēlotai lēmuma apstrīdēšanai, ja nepastāv pretējas ES tiesību normas?

3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša un atbilde uz otro jautājumu kopumā ir noliedzoša, vai Direktīva 2011/92 kopsakarā ar Pamattiesību hartas 47. pantu un/vai Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā noteikto principu par plašām iespējām vērsties tiesā jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesībās noteiktajam termiņam, kas paredzēts tiesvedības uzsākšanai, lai aizstāvētu šajā direktīvā paredzētās tiesības, ir jābūt saprātīgi paredzamam, bet tam nav jābūt skaidri norādītam tiesību aktos saskaņā ar Direktīvas 2011/92 11. panta 2. punktu un/vai sabiedrībai pieejamajā praktiskajā informācijā par piekļuvi administratīvajām un pārbaudes tiesā procedūrām saskaņā ar Direktīvas 2011/92 11. panta 5. punktu, un/vai galīgi un droši noteiktam valsts judikatūrā, lai atbildi uz otro jautājumu neietekmētu tas, ka dalībvalsts tiesībās ir paredzēts paredzams vispārējs termiņš, kas attiecas uz publisko tiesību prasībām kopumā, tostarp attiecībā uz tiesvedības uzsākšanu par tāda saskaņā ar Direktīvas 92/43 16. panta 1. punktu pieņemta lēmuma apstrīdēšanu, kas ļauj attīstītājam atkāpties no piemērojamiem sugu aizsardzības pasākumiem, lai īstenotu projektu, lai gan tas attiecīgajās valsts tiesībās ir ietverts netieši, nevis skaidri?

4) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša un vai nu atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai atbilde uz trešo jautājumu ir noliedzoša, vai Direktīvas 92/43 16. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka kompetentā iestāde nevar secināt, ka nav “cita pieņemama risinājuma” attiecībā uz lēmumu, ar kuru attīstītājam atļauj atkāpties no piemērojamiem sugu aizsardzības pasākumiem, lai īstenotu projektu Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ja vien kompetentā iestāde faktiski neizskata tādas alternatīvas kā alternatīva īstenošanās vieta vai tehniskais projekts, vai atkāpes piešķiršanas atteikums?

5) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša un vai nu atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai atbilde uz trešo jautājumu ir noliedzoša, vai Direktīvas 92/43 16. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka kompetentā iestāde nevar secināt, ka lēmums, ar kuru attīstītājam atļauj atkāpties no piemērojamiem sugu aizsardzības pasākumiem, lai īstenotu projektu Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ir “savvaļas floras un faunas aizsardzības un dabisko dzīvotņu saglabāšanas interesēs”, ja vien zināma aizsardzība netiek radīta

ar pašu atkāpi, nevis ar ietekmes mazināšanas pasākumiem, kas veikti, lai samazinātu vai kompensētu kaitējumu, ko radījuši lēmumā par atkāpi atļautie pasākumi?”

Atbilstošās Savienības tiesību normas

- 4 Direktīvas 92/43 16. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, ja nav apmierinošas alternatīvas un ja ar atkāpi netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, dalībvalstis, ievērojot konkrētus nosacījumus, drīkst atkāpties no šajā direktīvā paredzētajiem aizsardzības pasākumiem, tostarp, ja atkāpe ir savvaļas floras un faunas aizsardzības un dabisko dzīvotņu saglabāšanas interesēs.
- 5 Direktīvas 2011/92 6. pantā ir izklāstīti pamatnoteikumi par sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanas procedūrās vides jomā.
- 6 Direktīvas 2011/92 11. pantā ir paredzēti noteikumi par prasībām, kas celtas par lēmumiem, kuru pieņemšanā saskaņā ar šo direktīvu nepieciešama sabiedrības līdzdalība. Saskaņā ar 11. panta 1. punktu dalībvalstīm jānodrošina, ka saskaņā ar valsts tiesību sistēmu attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem, kuriem ir pietiekama interese vai kuri apgalvo, ka to tiesības ir aizskartas, ir iespēja pārskatīšanas kārtībā ierosināt lietu tiesā vai citā neatkarīgā un objektīvā struktūrā, kas izveidota ar tiesību aktiem, lai apstrīdētu šādu lēmumu būtības vai procesuālo likumību. 11. panta 2. punkts paredz, ka dalībvalstis nosaka, kurā posmā šos lēmumus var apstrīdēt. Saskaņā ar 11. panta 5. punktu dalībvalstis nodrošina, ka sabiedrībai ir pieejama praktiska informācija par piekļuvi administratīvajām un tiesu pārskatīšanas procedūrām.
- 7 Spriedumi: 2005. gada 16. jūnijs, *Pupino* (C105/03, ECLI:EU:C:2005:386); 2006. gada 19. septembris, *i-21 Germany* un *Arcor* (C-392/04 un C-422/04, EU:C:2006:586); 2008. gada 15. aprīlis, *Impact* (C-268/06, ECLI:EU:C:2008:223); 2010. gada 28. janvāris, *Komisija/Īrija* (C-456/08, ECLI:EU:C:2010:46); 2011. gada 30. jūnijs, *Meilicke u.c.* (C-262/09, ECLI:EU:C:2011:438); 2012. gada 18. oktobris, *Pelati* (C-603/10, ECLI:EU:C:2012:639); 2017. gada 20. decembris, *Caterpillar Financial Services* (C-500/16, EU:C:2017:996); 2018. gada 15. marts, *North East Pylon Pressure Campaign* and *Sheehy* (C-470/16, ECLI:EU:C:2018:185); 2019. gada 10. oktobris, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola* (C-674/17, ECLI:EU:C:2019:851); Ģenerāladvokātes Kokotes secinājumi lietā *Namur-Est Environnement* (C-463/20, EU:C:2021:868); un spriedumi: 2022. gada 24. februāris, *Namur-Est Environnement* (C-463/20, ECLI:EU:C:2022:121); 2023. gada 6. jūlijs, *Hellfire Massy Residents Association* (C-166/22, ECLI:EU:C:2023:545); un 2023. gada 15. jūnijs, *Eco Advocacy* (C-721/21, ECLI:EU:C:2023:477).

Atbilstošās valsts tiesību normas

- 8 Saskaņā ar *Rules of the Superior Courts* (Augstāko tiesu reglaments; *RSC*) 84. rīkojuma 21. noteikuma 1.–2. punktu pieteikums par atļauju ierosināt administratīva lēmuma pārbaudi tiesā ir jāiesniedz trīs mēnešu laikā no apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienas. Saskaņā ar *RSC* 84. rīkojuma 21. noteikuma 3. punktu noteiktos apstākļos termiņu, kurā ir jāiesniedz pieteikums par atļauju ierosināt pārbaudi tiesā, var tikt pagarināts.
- 9 Saskaņā ar iedibināto Eiropas un valsts judikatūru un jo īpaši ar efektivitātes principu valsts tiesību aktos paredzētās pilnvaras pagarināt termiņu saskaņā ar *RSC* Rīkojuma Nr. 84 21. noteikuma 3. punktu ir pakļautas atbilstīgai interpretācijai – tās var tikt izmantotas un tās ir jāizmanto tā, lai paredzētu, ka pilnais termiņš (šajā gadījumā – trīs mēneši) sākas dienā, kad pieteikuma iesniedzējs ir uzzinājis vai tam būtu bijis jāuzzina par apstrīdēto lēmumu.
- 10 Īrijas tiesību aktos nav īpašu normatīvo vai regulatīvo noteikumu, kas noteiktu, kā Direktīvas 2011/92 11. panta 2. punkts piemērojams lēmumiem par atkāpi saskaņā ar Direktīvas 92/43 16. panta 1. punktu.
- 11 Iesniedzējtiesa uzskata, ka saskaņā ar valsts tiesībām un ievērojot jebkuras atbilstīgas interpretācijas prasības, ja projektam ir vajadzīgas vairākas piekrišanas, katra piekrišana ir atsevišķs lēmums pēc būtības, kas ir individuāli jāapstrīd likumā noteiktajā termiņā, skaitot no katra lēmuma pieņemšanas dienas. Tādējādi lēmums par atkāpi ir atsevišķs juridisks lēmums, un līdz ar to pārbaudes tiesā ierosināšanas termiņš sākas tad, kad šis lēmums tiek pieņemts, nevis tad, kad tiek nodrošināta ar to saistītā projekta attīstības piekrišana.
- 12 Iesniedzējtiesa no tā secina, ka termiņi atkāpes atļaujas apstrīdēšanai ir saprātīgi paredzami, ņemot vērā vispārējās tiesību normas par pārbaudi tiesā.
- 13 Citu attiecīgo valsts tiesību aktu vidū ir: i) *Planning and Development Act 2000* (2000. gada Teritoriālās plānošanas un attīstības likums) ar grozījumiem, 50. un 50.A pants; (ii) *Planning and Development Regulations 2001 to 2023* (Plānošanas un attīstības noteikumi no 2001. līdz 2023. gadam) (2001. gada IS 600) ar grozījumiem; (iii) *European Communities (Birds and Natural Habitats) Regulations* (Eiropas Kopienu (Putni un dabiskās dzīvotnes) noteikumi) 51., 54. un 54.A noteikums (2011. līdz 2021. gads); (iv) *Planning and Development (Housing) and Residential Tenancies Act 2016* (2016. gada (Mājokļu) teritoriālās plānošanas un attīstības un dzīvojamo telpu īres likums) 4. iedaļa.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 14 Gaidot attīstības piekrišanu dzīvojamo ēku būvniecības projektam Viklovas grāfistē Īrijā, persona, kas iesaistījies lietā – *Drumkilla Ltd* – 2020. gada 17. janvārī iesniedza *National Parks and Wildlife Service (NPWS)* lūgumu piešķirt atkāpes atļauju attiecībā uz sīkspārņu populāciju. Atkāpes atļauja tika piešķirta

2020. gada 4. martā un pēc tam grozīta 2020. gada 21. jūlijā. Atkāpes atļaujā norādīts, ka tā piešķirta tikai tam, lai ļautu veikt konkrētas darbības plānotās dzīvojamo ēku būvniecības sakarā.

- 15 Iesniedzējtiesa izdara divus faktiskus secinājumus attiecībā uz atkāpes atļauju, proti, i) lai gan atkāpes atļauja neparedz apmierinošu alternatīvu pastāvēšanu atkāpes piešķiršanai, materiāli neatklāj, ka būtu apsvērtas alternatīvas ar mazāku ietekmi uz stingri aizsargājamām sugām vai alternatīvā iespēja nepiešķirt atkāpes atļauju, kas ļauj secināt, ka šāda apsvēršana, visticamāk, nav notikusi; un ii) atkāpes atļaujā ir norādīts, ka tā ir piešķirta attiecīgo sugu aizsardzības interesēs. Ja un tiktāl, ciktāl šī prasība nozīmē, ka atkāpe pati par sevi un nevis ietekmi mīkstinošie nosacījumi ir šādu sugu interesēs, tad šāds secinājums ir acīmredzami nepamatots un pat absurds.
- 16 Būvatļaujas pieteikums tika iesniegts *An Bord Pleanála* (Īrijas Valsts teritorijas plānošanas iestāde; turpmāk – Padome) 2020. gada 21. oktobrī. Līdz ar pieteikumu tika iesniegts ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) sākotnējā izvērtējuma ziņojums. Grozītā atkāpes atļauja bija pievienota pieteikuma dokumentiem, tādējādi šis datums bija pirmais datums, kurā prasītāji varēja uzzināt par šo atļauju.
- 17 Padome veica IVN sākotnējo izvērtēšanu un secināja, ka attīstītāja iesniegtajā IVN sākotnējā izvērtējuma ziņojumā ir pienācīgi identificēta un aprakstīta ierosinātā būvniecības projekta tiešā, netiešā, sekundārā un kumulatīvā ietekme uz vidi. Padome secināja, ka ierosinātajam projektam, visticamāk, nebūs būtiska ietekme uz vidi un ka nav nepieciešams IVN ziņojums par ierosināto projektu.
- 18 Padome 2021. gada 15. februārī izsniedza būvatļauju.
- 19 Prasītāji 2021. gada 25. martā cēla prasību iesniedzējtiesā, apstrīdot Padomes lēmumu un atkāpes atļauju. Prasītāji nelūdza pagarināt termiņu prasības celšanai saskaņā ar *RSC Rīkojuma Nr. 84* 21. noteikuma 3. punktu. 2021. gada 19. aprīlī iesniedzējtiesa atļāva pieprasīt pārbaudi tiesā un apturēt darbus.
- 20 2023. gada 5. jūlijā iesniedzējtiesa būvatļaujas apstrīdēšanu noraidīja. Tomēr paliek neizskatīta atkāpes atļaujas apstrīdēšana, jo atkāpes atļauja tika apstrīdēta atsevišķi (proti, prasītāji nenorādīja, ka būvatļauja ir spēkā neesoša, jo atkāpes atļauja ir spēkā neesoša).
- 21 Iesniedzējtiesa uzskata, ka, tā kā prasītāji nav apstrīdējuši atkāpes atļauju trīs mēnešu laikā, skaitot no datuma, kurā tie uzzināja vai tiem būtu bijis jāuzzina par atkāpes atļauju (un tātad termiņā, ko tiesa būtu atļāvusi, atbilstoši interpretējot termiņa pagarināšanas pilnvaras, ja šāds pieteikums būtu iesniegts), atkāpes atļaujas apstrīdēšana ir novēlota un ir jānoraida, ja vien nav tādu Savienības tiesību normu, kas prasītu pretēju rezultātu. Iesniedzējtiesa sliecas uzskatīt, ka šāda ES tiesību norma nepastāv, tomēr tā uzskata, ka šī nostāja nav pilnībā neapšaubāma un ka tādēļ ir lietderīgi uzdot šo jautājumu Tiesai.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 22 Attiecībā uz pirmo un otro jautājumu prasītāji norāda, ka no Tiesas sprieduma lietā C-463/20 *Namur-Est Environnement* izriet, ka īpašajos apstākļos, kas radās Beļģijā minētajā lietā un kas ir piemērojami arī Īrijā, lēmums par atkāpi ir jāuzskata par daļu no procedūras, kurā tiek sniegta attīstības piekrišana, un attīstības piekrišanas sniegšana ir lēmuma pieņemšanas procesa beigu punkts. Tie apgalvo, ka lēmums par atkāpes atļauju ir provizorisks lēmums, lai noteiktu, vai ir jāveic IVN sākotnējais izvērtējums, un tāpēc tas kļūst galīgs tikai tad, kad vai nu ar negatīvu IVN sākotnējā izvērtējuma atzinumu, vai – ja kompetentā iestāde nosaka, ka attiecībā uz projektu ir nepieciešams veikt IVN – ar IVN pabeigšanu beidzas Direktīvā 2011/92 paredzētās procedūras. Turklāt, tā kā *Namur-Est* lietā pamatojums ir atvasināts no procesuālajām tiesībām, kas attiecīgajai sabiedrības daļai ir piešķirtas saskaņā ar Direktīvu 2011/92 attiecībā uz projektiem, kuriem nepieciešams veikt IVN, valsts tiesības būtu pretrunā šai direktīvai, ja tās prasītu prasītājiem apstrīdēt atkāpes atļauju vēl pirms šo tiesību izveidošanas, kas notiek tikai tad, ja noteikta IVN sākotnējā izvērtējuma nepieciešamība saskaņā ar Direktīvas 2011/92 4. panta 5. punktu.
- 23 Attiecībā uz trešo jautājumu prasītāji apgalvo, ka Direktīvas 2011/92 izpratnē nepietiek ar to, ka vispārīgajos noteikumos, tostarp anglosakšu tiesībās, ir paredzēts, ka termiņu sāk skaitīt no dienas, kad sabiedrība ir uzzinājusi par provizorisku lēmumu. Valstij ir konkrēti jānosaka, kurā posmā var celt prasību, un jāsniedz praktiska informācija par piekļuvi procedūrām, lai celtu šādas prasības, tostarp precīzi norādot termiņu, kurā ir jāiesniedz prasība.
- 24 Attiecībā uz ceturto un piekto jautājumu prasītāji, atsaucoties uz Tiesas spriedumu lietā C-947/17 *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, apgalvo, ka saskaņā ar Direktīvas 92/43 16. panta 1. punkta a) apakšpunktu, kompetentajai iestādei ir a) jāapsver alternatīvas; un b) jāpaskaidro, kā tā šīs alternatīvas ir apsvērusi. Šī tiesību norma nav atbilstošs juridiskais pamats, lai piešķirtu atkāpes atļauju izskatāmajā lietā, jo darbības, kuras tiek lūgts atļaut, nav vērstas uz savvaļas faunas un floras aizsardzību vai dabisko dzīvotņu saglabāšanu. Šīs tiesību normas mērķis nav atvieglot teritorijas attīstību, jo īpaši, ja nav pierādījumu, ka attīstītājs būtu apsvēris attīstības alternatīvas, kas būtu ļāvušas īstenot pārveidotu projektu, pilnībā izvairoties arī no aizliegtām darbībām, kas ietekmē stingri aizsargājamās sugas.
- 25 Attiecībā uz pirmo un otro jautājumu valsts apgalvo, ka lēmums *Namur Est* lietā nav attiecināms uz jautājumu par piemērojamo noilguma termiņu. Tā norāda, ka lēmums piešķirt atkāpes atļauju saskaņā ar Direktīvas 92/43 16. pantu ir atsevišķs lēmums, kas pieņemts attīstības piekrišanas sniegšanas procesa ietvaros, un tas ir “apstrīdams” kā atsevišķs lēmums, kas pieņemts šī procesa ietvaros. Tomēr atkāpes atļauja nav uzskatāma par attīstības piekrišanas sniegšanas procedūras daļu citiem mērķiem kā vien saistībā ar apsveramo vai izvērtējamo jautājumu loku saskaņā ar Direktīvu 2011/92. Pirmkārt, termiņš atkāpes atļaujas apstrīdēšanai šajā lietā bija trīs mēneši, sākot no atkāpes atļaujas piešķiršanas vai, alternatīvi,

piemērojot atbilstošu interpretāciju, sākot no datuma, kurā prasītāji faktiski uzzināja vai tiem vajadzēja uzzināt par atkāpes atļauju. Direktīva 2011/92 kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā noteikto principu par iespējām vērsties tiesā nenosaka, ka šajā lietā valsts termiņi būtu jāinterpretē citādi. Otrkārt, šīs lietas konkrētajos apstākļos, kad prasītāji nav atsaukušies uz to, ka būvatļauja nav spēkā, jo atkāpes atļauja ir spēkā neesoša, nekas neļauj interpretēt valsts noteiktos noilguma termiņus tādējādi, ka attīstības piekrišanas sniegšanas procedūras noslēgumā varētu iebilst pret atkāpes atļauju. Treškārt, prasītāji varēja apstrīdēt attiecīgās kompetentās iestādes lēmumu par sniegt piekrišanu attīstībai, pamatojoties uz to, ka projekta ietekme uz aizsargājamām sugām tajā nav izvērtēta stingrāk, nekā tas tika darīts atkāpes atļaujas piešķiršanas posmā, taču tie to nedarīja. Ceturtkārt, no Tiesas sprieduma lietā C-166/22 *Hellfire Massy Residents Association* izriet, ka Direktīvā 2011/92 nav paredzēts nekāds pienākums procedūrās, kurās projektiem tiek sniegta attīstības piekrišana, iekļaut 16. pantā paredzēto atkāpes procedūru, un tādējādi nevar pastāvēt vienlaicīgs pienākums valsts termiņiem piemērot atbilstīgu interpretāciju, lai secinātu, ka termiņš piešķirtās atkāpes atļaujas apstrīdēšanai būtu jāskaitīt no galīgā lēmuma pieņemšanas saskaņā ar teritorijas plānošanas kodeksu. Tas būtu pilnīgi pretēji juridiskās noteiktības principam.

- 26 Attiecībā uz trešo jautājumu valsts piedāvātā atbilde ir tāda, ka Direktīvai 2011/92 kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā noteikto principu par plašām iespējām vērsties tiesā nav otrajā jautājumā norādīto seku, ja attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos saskaņā ar Direktīvas 2011/92 11. panta 2. punktu nav galīgi noteikts, kurā posmā var apstrīdēt lēmumus, rīcību vai bezdarbību, un ja valsts judikatūrā šī nostāja nav skaidri noteikta.
- 27 Valsts apgalvo, ka ceturtajam un piektajam jautājumam nav priekšmeta, jo tiesvedība ir ārpus termiņa. Ja jautājumi tomēr rodas, uz tiem ir jāatbild apstiprinoši.
- 28 Persona, kas iestājusies lietā, norāda, ka saskaņā ar RSC rīkojumu Nr. 84 trīs mēnešu termiņš lēmuma par atkāpi apstrīdēšanai, izmantojot pārbaudi tiesā, sākās lēmuma pieņemšanas dienā. Netika iesniegts pieteikums par termiņa pagarināšanu, un līdz ar to atkāpes atļaujas apstrīdēšanai ir iestājies noilgums.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 29 Iesniedzējtiesas piedāvātā atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša. Tā uzskata, ka spriedumā *Namur-Est* lietā nav noteikts, ka atkāpes atļauja vai cits lēmums, kuram nepieciešamas vairākas piekrišanas, būtu jāpielīdzina vienam lēmumam citos nolūkos, piemēram, attiecībā uz termiņiem. Šādu sekundāru piekrišanu uzskatīšana par primārās piekrišanas daļu šādos citos nolūkos radītu procesuālu haosu un būtu pretrunā tiesiskās noteiktības principam.
- 30 Iesniedzējtiesas piedāvātā atbilde uz otro jautājumu, ja tas tiktu uzdots, ir noliedzoša. Tā uzskata, ka lēmums *Namur-Est* lietā nebūtu paplašināms tā, lai tā

rezultātā tiktu pārkāpti valsts noteiktie noilguma termiņi, kas ir valsts procesuālās autonomijas jautājums, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus. Tādā veidā paplašināt lēmumu *Namur-Est* lietā būtu pretrunā tiesiskās drošības principam. Šāda paplašināšana nav nepieciešama, jo, ja projektam ir vajadzīgas vairākas piekrišanas, katru piekrišanu var apstrīdēt, tiklīdz tā tiek sniegta, ievērojot valsts tiesībās noteikto noilguma termiņu, kas katra lēmuma gadījumā var atšķirties, ņemot vērā līdzvērtības un efektivitātes principus. Attiecībā uz konkrētajiem apakšelementiem, kas minēti jautājumā: i) tas, ka attiecībā pret projektu veikta Direktīvas 92/43 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētā katra gadījuma pārbaude, ir nebūtiski; ii) tas, ka nolemšana saskaņā ar 4. panta 5. punktu primārās piekrišanas sakarā tika veikta pēc tam, kad piešķirta sekundārā piekrišana, un vienlaikus ar lēmumu par primāro piekrišanu, arī ir nebūtiski; iii) ja Savienības tiesību aktos vispārēji nav prasīts atlikt termiņu sekundārās piekrišanas apstrīdēšanai līdz brīdim, kad tiek sniegta primārā piekrišana, tas *a fortiori* ir jāpiemēro, ja tiesvedībā, kurā apstrīd sekundārās piekrišanas spēkā esamību, nav ietverts pamats, ar ko apstrīd attiecīgo primāro piekrišanu, atsaucoties uz apgalvoto sekundārās piekrišanas spēkā neesamību; un iv) ja prasītājs nav iesniedzis pieteikumu par termiņa pagarinājumu, lai apstrīdētu sekundāro piekrišanu, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir nepieciešams novēlotai lēmuma apstrīdēšanai, atbilstīgas interpretācijas nepieciešamība nerodas.

- 31 Iesniedzējtiesas piedāvātā atbilde uz trešo jautājumu, ja tas tiek uzdots, ir apstiprinoša. Tā uzskata, ka iespējas vērsties tiesā mērķi tiek sasniegti ar paredzamu termiņu. RSC Rīkojuma Nr. 84 vispārējais termiņš prasītājiem kopumā ir pietiekami paredzams.
- 32 Iesniedzējtiesas piedāvātā atbilde uz ceturto jautājumu, ja tas tiek uzdots, ir apstiprinoša. Tā uzskata, ka būtu ievērojami apdraudētas Direktīvas 92/43 prasības un ka alternatīvu risinājumu apsvēršana būtu mākslīga un nereāla, ja vien netiktu jēgpilni apsvērtas faktiskās alternatīvas, jo īpaši alternatīvas īstenošanas vietas, ja ir tāda iespēja, alternatīvi tehniskie projekti, ja ir tāda iespēja, vai atteikums piešķirt atkāpi.
- 33 Iesniedzējtiesas piedāvātā atbilde uz piekto jautājumu, ja tas tiek uzdots, ir apstiprinoša. Direktīvas 92/43 16. panta 1. punkta formulējums un nolūks apstiprina interpretāciju, saskaņā ar kuru ar pašu lēmumu par atkāpi ir jāveicina savvaļas faunas un floras aizsardzības un dabisko dzīvotņu saglabāšanas intereses. Lēmuma par atkāpes piešķiršanu pieņemšana citu iemeslu dēļ un tam sekojoša lēmuma ietekmes samazināšana, nosakot aizsardzības pasākumus, neatbilstu šai tiesību normai.
- 34 Attiecībā uz uzdoto jautājumu atbilstību, ja atbilde uz pirmo vai otro jautājumu ir noliedzoša vai ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, bet atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša, neraugoties uz to, ka pastāv vispārējs termiņa ierobežojums, prasītāju prasība ir jānoraida kā novēlota. Gadījumā, ja prasība nav novēlota, atbildes uz ceturto un piekto jautājumu noteiks, vai atkāpes atļauja tiks atzīta par spēkā neesošu.